

Die transformasie van die Suid-Afrikaanse gevangeniswese tot 'n openbare instelling met positiewe vrede as waardestelsel*

Transforming the prison system in South Africa into a public institution with positive peace underlying its values

CASPER LÖTTER

Nadoktorale navorsingsgenoot

Skool vir filosofie

Noordwes-Universiteit

Potchefstroom

Suid-Afrika

E-pos: casperltr@gmail.com



Casper Lötter

CASPER LÖTTER het in 2018 sy PhD in Filosofie aan die Universiteit van die Vrystaat behaal. Hy is tans 'n konfliktkriminoloog verbonde aan Noordwes-Universiteit se Skool vir Filosofie (Potchefstroom) as nadoktorale navorsingsgenoot. Van sy werk het reeds in *Conversation Africa* verskyn en hy skryf ook gereeld vir *Mail & Guardian* se Thoughtleader-rubriek. In 2019 was hy 'n nadoktorale beurshouer van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns.

CASPER LÖTTER completed his PhD in Philosophy at the University of the Free State in 2018. He is a conflict criminologist affiliated with North-West University's School of Philosophy (Potchefstroom) as a postdoctoral research fellow. His work has appeared in *Conversation Africa* and he regularly writes for *Mail & Guardian*'s Thoughtleader column. He received a postdoctoral grant from the Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns ("South African Academy of Science and Arts") in 2019.

* Hierdie bydrae is 'n verwerkte weergawe van 'n doktrale navorsingsvoorstel oor *Konflikhantering*, wat deel vorm van 'n tweede PhD wat waarskynlik in Afrikaans geskryf sal word.

Datums:

Ontvang: 2020-12-12

Goedgekeur: 2021-08-04

Gepubliseer: Desember 2021

ABSTRACT***Transforming the prison system in South Africa into a public institution with positive peace underlying its values***

This exploratory project deals with a topic not common in the subject literature, namely an attempt to break with the traditional approach to the management of crime, which is seen as protracted (Galtung) or deep-rooted (Burton) social conflict. The traditional approach to the phenomenon of crime is to fight violence with violence, which can be described with the well-known military metaphor of waging a trench war against crime. By blending one of the branches of critical criminology, known as peacemaking criminology (the seminal work of Quinney and Pepinsky, in particular), with the broader movement of peace-building in conflict transformation, I argue that fighting violence by peaceful means instead is arguably a worthwhile effort, even though it would require a considerable paradigm shift. The alternative – attempting to combat crime with violence – has failed repeatedly. In this contribution, the question is raised whether or not the prison service as a public institution in South Africa is capable of being transformed from an institution propagating negative peace (in the form of the absence of crime) into one advocating positive peace (in the sense of achieving peace by peaceful means).

The idea of positive, as opposed to negative, peace is especially Galtung's. I contend that South Africa's relatively conservative climate makes the suggestion of de-incarceration unlikely to fall on sympathetic ears, even though the case for decriminalising petty crime (with its unmistakable colonial roots) and alternative models to imprisonment is a compelling one. The South African view is conditioned by issues such as the politicisation of crime, the corruption of our understanding of crime by phenomena such as the prison-industrial complex (PIC) and the profit motive embedded in crime management as it has come to shape the PIC.

The endless recycling of ex-offenders in our stigmatising shaming culture is an important, though certainly not exclusive, driver of South Africa's alarmingly high rates of incarceration and recidivism. I argue that the idea of open prisons (as found in some European countries, in particular Finland, and in countries such as Zimbabwe and the Seychelles), may well take root, but that the further-reaching objective of prison abolition should be postponed indefinitely. I am sceptical, along with academic authors from both the East and the West, about the possibility of academic knowledge – even if it is supported by evidence – influencing public policy formulation in the field of crime management. My argument is built around Eugene McLaughlin's contention that mainstream conventional criminology is complicit in the state's uncritical fusing of its electoral mandate with the agenda of Big Business, which causes far more injury and death than so-called conventional crime; and that the influence of academic criminological discourse on the formulation of public policy on crime control and management has waned, while vested interests in criminal justice and the privatisation of the "crime control industry" have in fact filled the gap. Add to these disturbing trends the view of both Colin Leys and Colin Crouch that while government embraces neo-liberal interests, it pays mere lip service to the academic recommendations of experts in the field.

My research design, conceptual and theoretical framework, and research question and objectives are meant to stimulate debate along the lines suggested. Central to these proposals is the idea that the transformation of the prison system in South Africa would be feasible only if ex-offenders' basic human needs are realised. It is worth noting that Burton has contributed substantially to the theory that realising basic human needs would prevent prolonged social conflict. Against the background of Pat Carlen's warning that the rehabilitation paradigm has become redundant because of political reluctance to effect fundamental change, concerns over

the widening of the so-called “carceral spread” (Foucault) are highlighted in the context of the broad prison transformation discourse in South Africa. I justify my scepticism about the possibility of public policy formulation being influenced in any meaningful way by an academic discourse such as this, but nonetheless offer seven recommendations in this regard. The recommendations range from urgently addressing the worst features of this country’s harshly stigmatising shaming culture – which leads to the endless recycling of those who are subject to that culture and form a very marginalised group – to arguing in favour of criminalising the stigmatisation of ex-offenders by having it declared hate speech and an offence that carries both civil and criminal sanctions.

I conclude the article by expressing the hope that this exploratory approach to a decidedly novel view of conflict management and crime transformation would stimulate debate and new thinking about the notion of addressing the issue of crime by peaceful means rather than the outmoded methods and repeated failures of attempting to fight violence with violence.

KEYWORDS: peacemaking criminology; broader movement of peace-building in conflict transformation; offender re-entry; open prisons; stigmatising shaming cultures; integrative shaming cultures; basic human needs; transformation of the prison system; peace by peaceful means; positive peace; paradigm shift; conflict management; public policy formulation

TREFWOORDE: vredemakende kriminologie; konfliktransformasiebeweging; vrede deur vreedsame wyses; hervestiging van vrygelate gevangenes; positiewe vrede as waardestelsel; transformasie van die gevangeniswese; fel stigmatiserende beskaminskulture; integreerende beskaminskulture; basiese menslike behoeftes; paradigmatverskuiwing

OPSOMMING

Tradisionele benaderings in hoofstroomkriminologie formuleer misdaadbekamping as ’n voortdurende of voortslepende konflik waarin geweld as ’t ware met geweld beveg moet word. In teenstelling hiermee word nuwer rigtings in kritiese kriminologie in hierdie artikel verken en onderskryf – benaderings wat positiewe vrede beskou as ’n effektiewe en blywende(r) “antwoord”, selfs al is dit net ten dele, op die probleem van misdaad. Die ietwat onkonvensionele benadering in rigtings wat krities teenoor hoofstroomkriminologie staan, in die besonder die vertakking bekend as “vredemakende kriminologie” (Quinney en Pepinsky se bydrae), word in samehang met belangrike werk in die breër konfliktransformasiebeweging beskou. Op grond daarvan word betoog dat vrede wat op vreedsame wyse bewerkstellig word, groter voordeel inhou as die mislukte pogings tot dusver om geweld met geweld te (probeer) beveg. Dit verg egter ’n paradigmatverskuiwing.

In hierdie bydrae word daar spesifiek gevra na die wenslikheid daarvan om die Suid-Afrikaanse gevangeniswese te transformeer van ’n openbare instelling wat negatiewe vrede (in die vorm van die afwesigheid van misdaad) verskans, tot ’n instelling wat positiewe vrede as ’n waardestelsel onderskryf. Hierdie waardevolle gedagte staan sentraal by Galtung. Daar word veral aan die hand gedoen dat die bekendstelling van oop gevangenis (soos in Zimbabwe, Mosambiek en die Seychelle) en ander modelle wat in Suid-Afrika ondersoek word, ’n goeie tussentydse maatreël is. Wat sentraal staan in my redenasie rakende die transformasie van die gevangeniswese in Suid-Afrika, is dat so ’n voorstel slegs haalbaar is indien daar aan (vrygelate) gevangenes se basiese menslike behoeftes (Burton se belangrike bydrae)

– werkverskaffing, respek, ens. – voldoen word. Teen die agtergrond van Pat Carlen se waarskuwing dat die rehabilitasieparadigma ontoereikend geword het weens politieke onwilligheid om grondliggende veranderinge aan te bring, word enkele besware oor die gevaar van ’n sogenaamde oorkoepelende “carceral spread” (aldus Foucault), gemik teen alternatiewe vir gevangenisstraf, oorweeg. Hierdie bespreking vind plaas in die konteks van die breër gevangenisformasiediskoers hier te lande. Hoewel ek skepties staan teenoor die moontlikheid dat akademiese diskoers, soos hierdie bydrae, beleidsoorwegings wesenlik kan beïnvloed, doen ek nietemin aanbevelings in die hoop dat hierdie verkennende studie belangstelling in ’n vreedsame alternatief vir misdaadbekamping sal prikkel.

“We also know from historical experience, that extreme inequality of the kind of levels we observe in South Africa is not good for development and growth, and it can also lead to violent reactions and violent events. And we all have in mind the very violent episodes at Marikana three years ago, and we know from historical experience that if inequality is not addressed through peaceful means and peaceful democratic institutions it’s always potentially a source of violence. And, of course, this can happen again.” Piketty (2015)

“To reduce crime we must reduce relative deprivation [the perception that resources are unfairly distributed] by ensuring that meaningful work is provided at fair wages, by providing decent housing which people are proud to live in, by ensuring that leisure facilities are available on a universal basis, and by insisting that policing is equally within the rule of the law, both for the working class and middle class, for blacks and for whites.” Young (1991:154-155)

Inleiding

Hierdie artikel is ’n verkennende ondersoek na die moontlikheid van die transformasie van die gevangenisstelsel tot ’n openbare instelling wat positiewe vrede (eerder as negatiewe vrede in die vorm van die afwesigheid van misdaad) as ’n waardestelsel in Suid-Afrika onderskryf.

Suid-Afrika het een van die hoogste heroortredingsyfers in die wêreld (Cronje, 2017; Murhula & Singh, 2019; Ngabonziza & Singh, 2012; Pierce & Kiewit, 2020) en beslis een van die grootste gevangenisbevolkings in Afrika, naamlik 279 per 100 000 in die algemene bevolking (Institute for Criminal Policy Research, 2019). Vergelyk hierdie statistiek met dié van Indië (33 per 100 000, van wie twee derdes verhoorafwagtend is), wat net soos Suid-Afrika ook ’n ontwikkelende land in die Globale Suide is, dié van Nederland (61 per 100 000) en dié van Finland (53 per 100 000). Hierdie statistieke moet myns insiens gesien word in die lig van Suid-Afrika se fel stigmaserende beskamingskultuur. Die paradigmatiese onderskeid tussen laasgenoemde en integreerende beskamingskulture is as volg verduidelik:

Die Australiese kriminoloog John Braithwaite (1995:277-305) het die belangrike onderskeid tussen hardestigmatiserend-beskamingskulture (Suid-Afrika, die VSA) enersyds en integreerend-beskamendekulture (China, Japan) andersyds benadruk en ter verheldering aangevoer dat alle kulture beskaming inspan in ’n poging om misdaad en maatskaplike afwykings te bekamp. Eersgenoemde gebruik stigma en muishond-status (verwerping) en laasgenoemde liefde en oortuiging (integrasie) vir hierdie doel. (Lötter, 2019:497)

Aangesien fel stigmaserende beskamingskulture, soos dié in Suid-Afrika, kriminogenies is en dus tot misdaad aanleiding gee (Braithwaite, 1989a:20, 100), bly gebrekkige misdaad-

bekamping ’n ernstige maatskaplike probleem wat een van die belangrikste kwelpunte vir Suid-Afrikaners uitmaak. Terwyl hierdie stigmatiserende beskamingskultuur, wat aan die een kant van die beskamingspektrum lê, die oortreder eerder as die wandaad veroordeel, is dit sterk teenstrydig met die waardestelsel beliggaam in ’n integrerende beskamingskultuur, wat aan die ander kant van die spektrum lê. Alhoewel dit natuurlik ook so is dat geen kultuur volkome homogeen of eenvormig is nie, word haalbare hervestiging en misdaadweëhouding bevorder deur enige benadering wat die misdaad of wandaad veroordeel eerder as die oortreder, soos wat met integrerende beskaming gebeur (Braithwaite, 1989a:100). Braithwaite bepleit laasgenoemde vorm van beskaming eerder as stigmatisering met die treffende aanbeveling dat dit bruikbaar is “as a tool to allure and inveigle the citizen to attend to the moral claims of the criminal law, to coax and caress compliance, to reason and remonstrate with him over the harmfulness of his conduct” (Braithwaite, 1989a:9). Hierdie taak moet as ’n saak van erns aangepak word.

My uitgangspunt is dat die gevangenismodel as Suid-Afrika se aanvaarde straftoemingsparadigma nie aan sy belofte om misdaad te bekamp en ons veilig te hou, voldoen het nie. In hierdie verband is dit insiggewend om kennis te neem van die ontwikkeling van ’n reeks kritiese standpunte rakende die tradisionele vakdissipline van kriminologie – kritiese benaderings wat onder die sambreelbenaming “kritiese kriminologie” bekendstaan. Kenmerkend van dergelike benaderings, wat ook aanklank vind by die oogmerk om vrede op vreedsame wyse (naamlik “positiewe vrede”) te bewerkstellig, soos geformuleer in vredestudies of konflikthantering, is McLaughlin (2010:155) se uitspraak dat kritiese kriminologie vereenselwig word met ’n “critique of correctional criminology in which the questioning of political and social control would take precedence over behavioural and correctional issues... (and a critical understanding of) the capacity of the capitalist state to criminalise problematical behaviour.”

Die toepaslike onderafdeling van kritiese kriminologie wat my benadering rugsteun, is “vredemakende” kriminologie, soos Quinney en Pepinsky dit noem, hoewel ek eerder ’n (voorafgaande) vredebouende kriminologie voorstaan. Daar kan immers nie voortgegaan word om vrede te maak as die regte toestande (soos vertroue in die proses en die insluiting van al die rolspelers by die gesprek of bemiddelingsprosedure) nie geskep is nie. Ek sluit my by Richard Quinney (1991) aan, wat aanvoer dat die militêre benadering in hoofstroomkriminologie oortuigend (selfs skouspelagtig) misluk het (sien ook Marqua-Harries, Stewart & Padayachee, 2019:35). In die lig van die internasionale tendens, in Afrika as ’n geheel en in Europa, ten gunste van oop gevangnisse (soos tans in die Seychelle en Finland te vinde is) as ’n middeweg na die uifasering of sluiting van die gevangnisse (soos in Nederland), kan die vraag gevra word of ’n ander benadering tot misdaadbekamping nie eerder beproef moet word nie. Ek verwys ook vlugtig na die veldtog in Suider-Afrika om geringe misdrywe hier te dekriminaliseer (Edwards & African Policing Civilian Oversight Forum, 2021; Gumboh, 2018), wat die druk op ruimte in ons gevangnisse sal verlig (Nevin & Sonke Gender Justice, 2018) en daardeur hopelik ook lei tot ’n afname in voorvalle van geweld en seksuele teistering. Hierdie bespreking word voorafgegaan deur ’n vlugtige inleiding tot vredestudies, veral met verwysing na die werk van Burton en Galtung.

Die beginsel wat in hierdie verkennende benadering onder die loep geneem word, is vredebouende kriminologie (Quinney, 1991), aangevul deur die idees van vredebouende konflikbemiddeling (Burton, 1997; Galtung, 1996). Aangesien my keuse van paradigma deur óf ’n mediese óf ’n ontwikkelingsraamwerk – of dalk beide – onderlê word, doen ek aan die hand dat die twee kerndissiplines daarvan, konflikthantering en vredebouende kriminologie, tot “epistemic appropriate[ness]” (Trafford & Leshem, 2008:143) lei. Vervolgens word daar

vlugtig, aan die hand van 'n bondige literatuuroorsig, 'n aantekening gemaak oor die kwessie van beleidsoorwegings wat moontlik uit hierdie bespreking kan voortspruit. In die ontwikkeling van my argument poeg ek ook om aan te sluit by die breër Suid-Afrikaanse gevangenis-transformasiediskoers (te wete alternatiewe gevangenismodelle, dekriminalisering van geringe misdrywe, die uitwys van apartheidsoorblyfsels in die gevangensdiens, en so meer).

Aantekening oor moontlike beleidsoorwegings

Navorsers wat materiaal oor navorsing oor maatskaplike kwelpunte publiseer, maak dikwels opmerkings wat ten doel het om die toepaslikheid van die navorsingsresultate vir huidige of toekomstige beleidsoorwegings te illustreer. In hierdie artikel beweeg ek egter om twee redes van daardie gebruik weg.

Eerstens betoog McLaughlin en Newburn (2010:5-10; sien ook Braithwaite, 1989b) in hul oorsig van vier dekades waarin kriminoloë in Westerse demokrasieë openbare beleid probeer beïnvloed het met aanbevelings wat op getuienis berus, dat talle faktore die onvermoë (*impotence*) van deskundige kriminologiese kennis om openbare beleidsrigtings te beïnvloed, aansienlik duideliker gemaak het. Onder hierdie faktore word die professionalisering van beroepe in die strafregstelsel en gevangensdiens sowel as die ingrypende politisering van misdaad en misdaadbekampingstrategieë uitgesonder. In hierdie verband verklaar Colin Crouch (2004:4) met reg dat politiek beoefen in 'n postdemokratiese era behels dat “[b]ehind this spectacle of the electoral game, politics is really shaped in private by interaction between elected governments and elites that overwhelmingly represent business interests.”

Crouch sluit daarmee aan by Colin Leys (2008:118), wat opmerk dat die onderskeid tussen openbare en privaat belange sedert die 1980's feitlik verdwyn het. Hiervolgens is dit in die lig van die herstrukturering van staatsbelange rondom gevestigde sakebelange ook nie onvanpas om van die uitkontraktering (*outsourcing*) van openbare beleidsformulering te praat nie (Leys, 2008:129). Ek vereenselwig my in hierdie huidige bydrae met hul uitgangspunt.

Tweedens het die Thaise akademici Pasuk Phongpaichit, Sungsidh Piriyanangsan en Nualnoi Treerat (1998:10-11) in hul verslag oor die Thaise ondergrondse ekonomie en openbare beleidsformulering meer as twintig jaar gelede die belangrike punt geopper dat navorsing gerig op beleidsverandering selde suksesvol is, en wel vanweë die rol van gevestigde belange (wat aanleiding gee tot staatsknoeiery) in die behoud van die *status quo*. Hulle gevolgtrekking was dat die doel van hul gepubliseerde teks eerder daarop gerig is om gesprek of debat oor die onderwerp aan te moedig of te stimuleer.

Dit kan egter ook wees dat die siniese opvatting dat gevestigde belange dit vir kundiges onmoontlik maak om beleidsformulering te beïnvloed, nie volkome geldig is nie. Elliott Currie (1999) dui byvoorbeeld aan dat die belangrikste taak waarvoor kriminoloë in die 21ste eeu staan, die opvoeding van die breë publiek is, eerder as die inwin van meer kennis, sodat die publiek beleidsformulering krities kan beoordeel. In hierdie taak moet die media myns insiens 'n kardinale rol vervul (Currie, 1999; McLaughlin & Munchie, 2013:xxii).

Ondanks dié skeptisisme, in sowel die Ooste as die Weste, oor die moontlikheid dat akademiese diskoers openbare beleid wesenlik kan beïnvloed, selfs al sou aanbevelings wat uit so 'n diskoers voortvloei, op gegronde data berus, is die huidige artikel tog 'n poging om 'n debat te begin oor die wenslikheid, al dan nie, van die moontlike transformasie van die gevangeniswese tot 'n openbare instelling wat positiewe vrede (eerder as negatiewe vrede) aanmoedig en voorstaan.

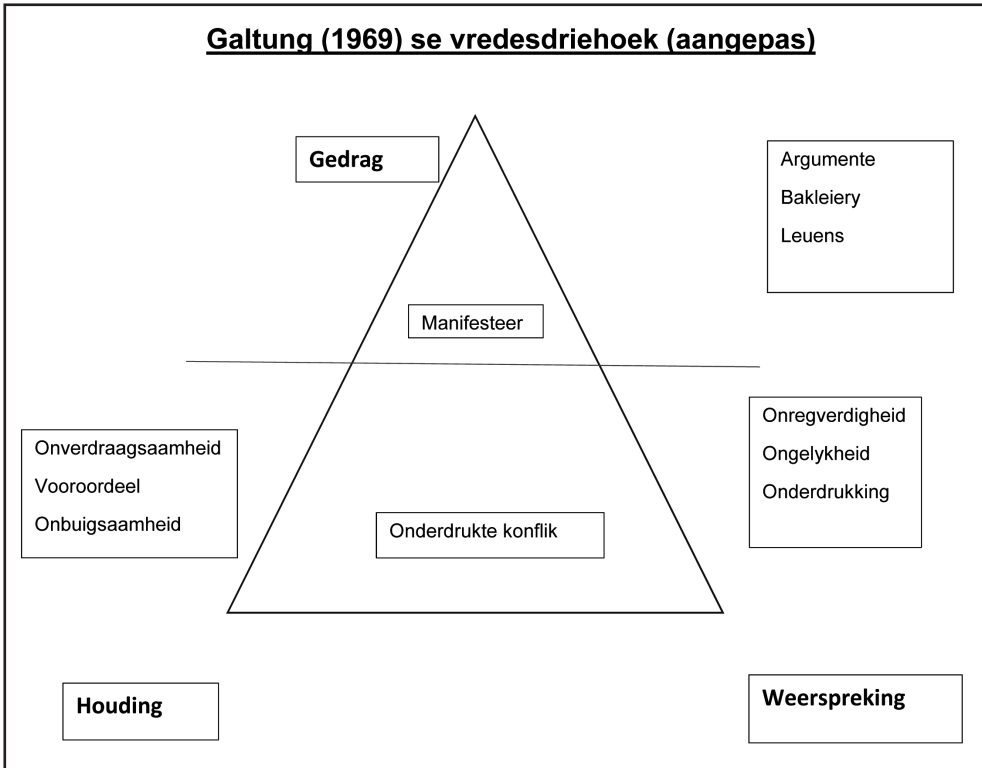
Phongpaichit, Piriyarangan en Treerat (1998:10) wys myns insiens tereg daarop dat positiewe verandering van onder eerder as van bo moet geskied. Hierdie gesigspunt strook ook met die sienswyse van onder andere die gevangenisafskaffingsaktivis Angela Davis (2003:25), die vergelykende kriminoloog John Braithwaite (1995:289-294) en die klimaats-aktivis Naomi Klein (2015:6-7), wat almal daarop wys dat grootskaalse maatskaplike omwentelinge, soos die afskaffing van slawerny (Davis) of die aftakeling van apartheid in Suid-Afrika (Klein), nie van staatsweë van stapel gestuur is nie, maar grootliks die gevolg was van individuele opofferings en gemeenskapsinisiatiewe op voetsoolvlak. Hierdie oorweging is een van die belangrikste beweegredes vir hierdie bydrae as 'n verkennende studie of benadering, eerder as 'n wesenlike poging om beleidsformulering te probeer beïnvloed.

Bondige inleiding tot vrede studies

Teen bogenoemde agtergrond bied ek 'n bondige inleiding tot vrede studies aan, met verwysing na die vrugbare en waardevolle werk van sowel Burton as Galtung. Daarna gee ek ook 'n vlugtige oorsig van Quinney en Pepinsky se bydraes tot vrede bouende kriminologie. Saam met Boulding, word Burton en Galtung beskou as die grondleggers van konflik- en vredesnavorsing (Bradshaw, 2008:70).

Burton, wat 'n doktoraat in sielkunde behaal het, het vroeg in sy loopbaan reeds klem gelê op die belang van 'n breë, multidissiplinêre benadering tot internasionale spanning en wrywing. Sy naam word veral verbind met die idee van analitiese “probleemoplossings-werkswinkels”. Hy en Edward Azar het die begrip “voortslepende maatskaplike konflik” (*protracted social conflict*) gemunt, en Burton het, vanweë sy uitdruklik interdissiplinêre uitgangspunt, insigte benut uit die spelteorie, die teorie wat basiese menslike behoeftes onderlê en nywerheidsbetrekkinge ontgin en vervleg (Miall, Ramsbotham & Woodhouse, 2000:45-47). In navolging van die Amerikaanse filosoof Charles Peirce staan hy 'n abduktiewe navorsings-invalshoek voor. Ten slotte is Burton ook bekend vir die idees oor die institusionalisering en integrasie van menslike behoeftes ten einde diepgewortelde maatskaplike konflik te “provent” ('n nuutskepping van hom) (Bradshaw *op cit.*).

Wat Galtung betref, is hy eerstens bekend vir sy konfliktdriehoek (*conflict triangle* [Galtung, 1969]), waarin hy die onderskeid tussen spanningsgedrag, konflikthouding en weerspreking (*contradiction*) verduidelik (Bradshaw, 2008:71). Die belangrike onderskeid tussen “positiewe” vrede (waarin maatskaplike toestande vanself vreedsame verhoudings tussen mense normaliseer) en “negatiewe” vrede (wat bloot dui op die afwesigheid van geweld) blyk ook uit dié driehoek (soos in die diagram hier onder aangedui). In hierdie verband, het Thaddeus Metz (2021), een van Suid-Afrika se mees vooraanstaande (Afrika)filosowe, in 'n onlangse lesing op die elektroniese platform Zoom die besef by my gewek dat Galtung se onderskeid tussen positiewe en negatiewe vrede ook weerspieël word deur die onderskeid tussen Westerse etiek (in die algemeen gesproke) en die sub-Sahareense begrip van ubuntu (alhoewel daar uiteraard 'n mate van oorvleueling tussen laasgenoemde twee tradisies is). Leonard Praeg (2014:24) wys daarop dat ubuntu in Suid-Afrika 'n “*spiritualised understanding of forgiveness and reconciliation*” verkry het (nadruk in die oorspronklike), terwyl Chris Allsobrook (2017:18) betoog dat dit die grondslag vorm van die interafhanklikheid van die psigiese en geestelike welstand van die individu en die gemeenskap (“well-being in society”). Volgens hom word die gedagte dat ubuntu 'n etiese trefkrag het wat strukturele belegging regverdig, algemeen in inheemse sub-Sahareense kulture aanvaar (Allsobrook, 2017:19). Allsobrook se betoog is uiteraard van groot belang vir die gedagtegang wat in hierdie bydrae uitgestippel word. Die Westerse etiek verteenwoordig negatiewe vrede in die vorm van bloot weerhouding van geweld,



terwyl ubuntu positiewe vrede in die vorm van langdurige vreedzaamheid en gemeenskaps-
 onderbou verteenwoordig.

Ten slotte lê Galtung klem op die verskil tussen ooglopende geweld, strukturele geweld en kulturele geweld. Waar strukturele geweld in openbare organisasies soos die gevangeniswese of die regstelsel opgesluit is, is kulturele geweld op 'n horisontale vlak in 'n gegewe kultuur ingebou (waarvan geslagsgeweld teen vroue 'n goeie voorbeeld is) (Miall, Ramsbotham & Woodhouse, 2000:43-44).

Ek neem vervolgens Quinney en Pepinsky onder die loep.

Quinney en Pepinsky se bydrae tot vredebouende kriminologie moet teen die agtergrond van die ongemak oor “waarheid” en “sekerheid” in sowel die teologie as die kriminologie in die jare ná die Tweede Wêreldoorlog gesien word (Sarre, 2020:122). In die kriminologie het die publikasie van Taylor, Walton en Young se boek *The new criminology: For a social theory of deviance* (1973) in die vroeë sewentigerjare hoofstroomkriminologie in 'n krisis gedompel deur aan te toon dat misdaad nie 'n objektiewe verskynsel is nie, maar grootliks die gevolg van konflik in die gemeenskap wat aangeblaas word deur gevestigde belange in die politiek en dié in magposisies. Hierdie boek het ook die beweging in kritiese kriminologie, wat vandag in die VSA, Australië en die Verenigde Koninkryk baie invloedryk is, begin. Net soos teoloë vandag in intergodsdienstige gespreksvoering, ondersoek kriminoloë toenemend begrippe soos hoop, vrede, geluk en liefde (Braithwaite, 2002, 2004; Currie, 2013; Quinney, 1991, 1998a, 1998b, 2000; Pepinsky, 1991). Die idee dat vergifnis wonde heel, staan sentraal in hierdie beweging (Sarre *op cit.*). Die geestelike invalshoek by Quinney en Pepinsky is oog-

lopend genoeg in vredebouende kriminologie. Volgens hierdie twee kundiges is misdaad die gevolg van onbillike en ongelyke maatskaplike en ekonomiese reëlings (*arrangements*) wat lei tot vermybare lyding en pyn. ’n Ander beskouing is egter moontlik, naamlik dat ons besef dat ons eie welstand intiem verband hou met die gemeenskaplike welstand en geluk van ander mense om ons (wat aanklank vind by die begrip van ubuntu, soos deur Praeg en Allsobrook uitgewys is). Dit is die wyse waarop ons onself kan vind en vrede vir almal kan verseker (Tifft, 2002).

Teen hierdie agtergrond is dit belangrik om daarop te let dat vredebouende kriminologie (in die besonder die werk van Pepinsky en Quinney) as ’n vorm van kritiese kriminologie, sowel as konflikbemiddeling as vredebouende bemiddeling (spesifiek die werk van Burton [1997] en Galtung [1996]), die uitbouing en vooropstelling van vrede as ’n kernwaardebegrip stel. Ek oorweeg vervolgens die moontlike vervlegting van kritiese kriminologie met konflikbemiddeling.

Vervlegting van kritiese kriminologie met konflikbemiddeling

Wat die wisselwerking tussen kritiese kriminologie en hoofstroomkriminologie betref – in Suid-Afrika word laasgenoemde grotendeels of amper uitsluitlik beoefen (Lötter, 2020c:107) – is Eugen McLaughlin se uitspraak noemenswaardig. Hy betoog naamlik dat “the blindspot of conventional criminology retains its steadfast refusal to research victimization by the powerful, not least because the state does not recognize nor fund such research” (McLaughlin, 2010:167).

In hierdie opsig is dit insiggewend dat daar heelwat epistemologiese, paradigmadiese, metodologiese en benaderingsoorvleuelings is tussen enersyds vredebouende kriminologie en andersyds konflikbemiddeling of -transformasie as metodes gerig op vredebouende tussentrede. Ek noem hier onder vyf terreine van oorvleueling om dié stelling te illustreer.

- Beide dissiplines staan vrede deur vreedsame tussentrede of bemiddeling voor (Galtung, 1996; Quinney, 1991) eerder as geweld in reaksie op geweld.
- Beide is sterk gekant teen ’n positivistiese wetenskapsbenadering. Quinney (1991:7) doen byvoorbeeld selfs ’n geestelike dimensie in ’n nuwe paradigmadiese benadering tot misdaadbekamping en -voorkoming aan die hand, terwyl Galtung (1996:12) aanvoer dat die klem op objektiwiteit by veral die natuurwetenskappe geen sinvolle bydrae tot vrede studies kan maak nie, aangesien die voorwaarde vir intersubjektiewe gespreksvoering uitdruklike aannames of veronderstellings is. Habermas, bepaald die sentrale figuur in die tweede geslag in die kritieseteorie-beweging in die tradisie van die Frankfurtse Skool (Lötter, 2019:500-501), doen byvoorbeeld aan die hand dat die kriterium vir waarheid ooreenstemming of konsensus is (Habermas, 1993:120; Zurn, 2010:223), indien ons van die standpunt uitgaan dat ooreenstemming tussen alle mense in beginsel wel moontlik is. Galtung is dit dus eens met die siening dat elke navorser openhartig oor haar of sy politieke posisionering behoort te wees.
- Beide gebruik Boeddhistiese terminologie in ’n poging om teenstrydige begrippe te oorbrug ten einde dooiepunte produktief op te los. In poststrukuralistiese Europese filosofie (Derrida, Lacan) is die oplossing van hierdie knooppunt egter die “beide/en”- eerder as die “of/of”- probleembenadering (Olivier, 2015:349-350).

- Beide dissiplines benadruk positiewe vrede eerder as slegs die afwesigheid van geweld in die vorm van misdaad of ander vorme van direkte geweld. Terwyl Burton (2001) die interessante nuutskepping “provention” (wat ’n verwysing na diepgaande positiewe vrede is) skep, redeneer Galtung (1996:5) dat die strukturele geweld wat in openbare inrigtings opgesluit is, soos volg getransformeer kan word:

The argument made here is not to abolish the military but to give it new tasks. That institution has had very bad habits in the past, such as attacking other countries and nations, and other classes, usually at the behest of the ruling elites, killing and devastating through external and internal wars. But there have also been virtues: good organization, courage, willingness to sacrifice. The bad habits have to go; not necessarily the military, and certainly not the virtues.

Soos Galtung oor die weermag, bepleit ek ook nie die ontbinding van die gevangenisdiens op sigself nie, maar eerder die herbesieling of herbestemming (*repurposing*) van hierdie instelling. Sowel Joseph Stiglitz (2019:231-236) as Jürgen Habermas (1979:121-122) dink in dié rigting oor die belang van positiewe waardestelsels (te wete waarheid, regverdigheid en samehorigheid) by openbare instellings, hoewel in ander kontekste. Laasgenoemde (soos aangehaal in McCarthy [1978:265-266]) praat van “structural possibilities that are not yet institutionalized (and will perhaps never find an institutional embodiment).” Aangesien my belangstelling veral lê by geweld wat (tans) deur die gevangenisdiens toegepas word, is my vraag hoe mens aan die hand van Galtung se beskouings die gevangenisdiens in Suid-Afrika kan herdefinieer ten einde daadwerklike transformasie en positiewe vrede te bewerkstellig. Ek wil graag vasstel hoe die gevangeniswese gebruik kan word om vrede deur vreedsame metodes te bereik.

- Albei vakgebiede staan openbare instellings voor wat sterk positiewe waardes het, soos vrede en medelye (Burton, 1997; Quinney, 1991:12).

Benewens hierdie ooreenkomste tussen die vakgebiede beskou albei die voldoening aan basiese menslike behoeftes as ’n deurslaggewende faktor in die uitskakeling of vermyding van voortslepende of diepgewortelde maatskaplike konflik (Burton, 1997; Galtung, 1996; Quinney, 1991:11-12). Voorts word konfliktransformasie gesien as ’n belangrike faktor waardeur langdurige en volhoubare vrede in gemeenskappe bewerkstellig kan word, sowel as ’n paradigmatiese begrip wat konflikbemiddeling onderlê. Hierdie beskouing berus op die mediese benadering van D-P-T: diagnose, prognose en terapeutiese tussentrede of bemiddeling (Galtung, 1996:24-27). Hierdie bespreking lei uiteraard tot ’n oorweging van wat my hipotese as uitgangspunt sou wees.

My hipotese is dat die bekamping van strukturele geweld (toegepas deur openbare instellings waarvan geweld ’n inherente deel van hul onderbou uitmaak [Galtung en Burton]) sowel as direkte geweld (soos misdaad) sterk bevorder sal word deur die kombinerende vredebouende kriminologie en konflikbemiddeling. Insiggewend in hierdie verband is die onderskeie omskrywings van *vredebewaring* (*peacekeeping*), *vredemaking* (*peacemaking*) en *vrede-afdwinging* (*peace enforcement*) soos uiteengesit deur Boutros Boutros-Ghali, voormalige sekretaris-generaal van die VN (1992–1996), in sy belangrike verslag *An agenda for peace* (1992). By hierdie drie waardevolle begrippe in vrestudies, soos deur Boutros-Ghali uitgewys is, moet ’n vierde gevoeg word, naamlik *vredebouing*, want dit verteenwoordig die kern van ’n gesonde grondslag vir pogings tot vredemaking.

Ek het in die besonder die gevangeniswese in Suid-Afrika in gedagte en ek oorweeg vervolgens die voorgestelde omvorming van die gevangeniswese hier ter plaatse.

Die voorgestelde omvorming van die gevangeniswese

As 'n neokoloniale oorblyfsel, is die gevangenis nie net onvanpas in Suid-Afrika ná die afskaffing van apartheid nie, maar het dit homself ook bewys as ondoeltreffend en selfs kriminogenies (Braithwaite 1989a:41 & 100; 1995:280-281; Harris 2010:113; Marqua-Harries, Stewart & Padayachee 2019:35). Mary Bosworth (2010:169) het dit ontstellend verwoord: “While prisons have always been used to control the poor and the disorderly, the extent to which incarceration in the 1990s became divorced from any of its historical justifications for justice, crime reduction, or rehabilitation is remarkable.” Inderdaad. Hierby kan die oortuigende argument van Venessa Padayachee en NICRO (2018:21-24 & 26-27) gevoeg word dat baie oortreders (veral jeugoortreders) ontspoor het weens blootstelling aan trauma soos geweld en verwaarlosing en dat bestraffende staatsoptrede en blootstelling aan bendegeweld in ons gevangenis die probleem bloot vererger en selfs dramaties aanblaas. Dit is dus noodsaaklik dat oortreders se ontwikkelingsvooruitsigte indringend onder die loep geneem word (Marqua-Harries, Stewart & Padayachee, 2019:34; Padayachee & NICRO, 2018:26, 28). Dit is die rede waarom hulle voorstel dat die huidige bestraffende gevangenisstelsel in Suid-Afrika deur 'n “trauma-informed and restorative justice-infused” strafregstelsel vervang word (Marqua-Harries, Stewart & Padayachee, 2019:35; Padayachee & NICRO, 2018:30-31, 34-35, 37 & 39).

Daar is reeds in vorige studies (Lötter, 2019; Padayachee & NICRO, 2018:33-34) aangevoer dat Suid-Afrika baat kan vind by internasionale inisiatiewe soos oop gevangenis, gemeenskapsdiens as 'n veel beter alternatief vir gevangenisstraf (aansienlik laer heroortreding) en die afskaffing van gevangenis.¹ Ander waardevolle idees het te doen met die veldtog om geringe misdrywe op Afrikabodem te dekriminaliseer (Edwards & African Policing Civilian Oversight Forum [APCOP] 2021; Gumboh, 2018) en die oorweging van alternatiewe gevangenismodelle (soos oop tronke en die kloostermodel). Die belangrike boustene van vertroue en verantwoordelikheid sluit goed aan by bogenoemde noodsaak om aan die basiese menslike behoeftes van vrygelate en dienende gevangenes te voldoen. Dit is myns insiens ook belangrik om daarop te wys dat in 'n relatief konserwatiewe land soos Suid-Afrika ná apartheid, die idee van die afskaffing van gevangenis waarskynlik onvoorstelbaar is, gegewe die onaantvaarbaar hoë vlakke van misdaad waaraan Suid-Afrikaners tans blootgestel word.

Daarenteen behoort die idee van sogenaamde oop gevangenis baie meer verteerbaar te wees en hou dit terselfdertyd die bykomende voordeel in dat dit as 'n halfweghuis – beide as 'n doelwit in eie reg en as 'n bousteen – na uiteindelijke volwaardige afskaffing van gevangenis in postkoloniale Suid-Afrika kan dien. Wat die dekriminalisering van geringe misdrywe in postkoloniale Afrika betref, betoog Louise Edwards en die African Policing Civilian Oversight Forum [APCOP] (2021) sowel as Edith Gumboh (2018) dat die kriminalisering van gedrag soos leegglêery of rondlopery en bedelary 'n koloniale oorblyfsel is wat nie in Afrika deug nie aangesien dit bloot gemik is daarop om armoede, haweloosheid en werkloosheid te bestraf. Mboti (2018) wys daarop dat die gebruik van die gevangenis in Afrika die voortsetting is van

¹ Die konsep van “oop gevangenis” behels dat dit “as 'n broodnodige brug tussen tronk en hervestiging kan dien, [en reeds] in talle lande begin posvat [het]. In oop gevangenis is daar nie veiligheidsomheinings nie en met minimale sekuriteit dra oortreders self hul eie kamersleutels... Die beginsel wat die idee van oop inrigtings, in teenstelling met geslote gevangenis, voed, is dat die direkte vrylating van langtermyn-oortreders uit geslote gevangenis gevaarlik en skadelik is. Die teendeel, deur oortreders met vertroue en verantwoordelikheid by hul eie hervorming en hervestiging te betrek, verteenwoordig belangrike boustene in hierdie hervormingspoging” (Lötter, 2019:502-503). Sien ook Padayachee & NICRO (2018:34).

koloniale apartheids- of rasseskeidingsdenke in die vorm van ’n “ons-en-hulle-bewussyn”. Mboti se argument strook met Nagel (2008:71) se siening dat die gevangenis die teenoorge-stelde van die inheemse gebruik van ubuntu (samehorigheid) is. Indien die staat moet straf, sal gemeenskapsdiens eerder as tronkstraf, soos Padayachee en NICRO (2018:33) ook aanvoer, in die Afrikakonteks byvoorbeeld ’n veel meer gepaste sanksie wees.

Die sogenaamde winsoogmerk by die strafregkompleks (waarby die gevangensidiens ingeslote is) wat sedert die sewentigerjare tot massagevangensetting (*mass incarceration*) in die VSA gelei het en wat van daar wêreldwyd uitgekring het, het ook die misdaadprentjie in Suid-Afrika beïnvloed. Ek verwys onder meer na die Bosasa-skandaal soos deur Angelo Agrizzi voor die Zondo-kommissie van Ondersoek na Staatskaping blootgelê is (Agrizzi & Mitchell, 2020; Basson, 2019; Lötter, 2020b; Stayn & Vecchiato, 2019). Geloofwaardige bewerings van grootskaalse korrupsie wat talle hoë staatsampnare in die Departement van Korrektiewe Dienste en die Parlementêre Oorsigkomitee vir Korrektiewe Dienste (ook die voorsitter, Vincent Smith) geïmpliseer het, bewerings wat onafhanklik deur talle ander getuies bevestig en deur getuies gestaaf is, het by die Kommissie se werksaamhede aan die lig gekom. Bosasa is egter bloot die oortjies van die seekoei. Die probleem van gevangenis wat privaat bestuur word (Hopkins, 2020), soos Mangaung by Bloemfontein en Kutama Sinthumule in Limpopo, en die onkritiese invoer van Amerikaanse “super-max”-eenhede teen enorme koste, sonder enige wesenlike voordeel vir die belastingbetaler (Davis, 2003:100-103), dra net tot die probleem by.

Met betrekking tot die Weste (wat Suid-Afrika ook insluit) se “crime control complex” betoog Eugene McLaughlin (2010:165) dat “[t]hese particular commercial enterprises have a built[-]in ‘growth dynamic’ because they have a vested interest in seeing the problem of crime growing.” Christie (2017:4) sluit hierby aan met sy siening dat die gevaar van die veldtog teen misdaad nie soseer “misdaad” op sigself is nie, maar ’n onderstroming is wat tot outoritêre optrede (*authoritarianism*) kan lei. Hierdie stand van sake is ook vererger deur die inwerkingtreeding van die Strafrekwysigingswet 105 van 1997 (Republiek van Suid-Afrika, 1997), waarby minimum gevangensitermyne vir bepaalde misdade voorgeskryf word terwyl die regsprekende beampte se (broodnodige) regterlike diskresie drasties ingekort word (Cameron, 2020). In die lig van die ANC-regering se rekord van korrupsie moet daar gevra word of sodanige wetgewing enigsins houdbaar is in die lig van die gevangeniswese se mislukte mandaat, naamlik om misdaad doeltreffend te bekamp, waarna ek hier bo verwys het. In die Suid-Afrikaanse konteks is daar oorvleueling tussen dié mislukte mandaat en winsbejag en kan laasgenoemde met betrekking tot die gevangeniswese soos volg omskryf word:

I argue that the stigmatisation of ex-offenders, directly, and the profit motive as it has come to be embedded in the PIC, indirectly, are important, though certainly not exclusive, drivers of South Africa’s unsustainable rates of incarceration and recidivism. (Lötter, 2020c:109-113)

Winsbejag het inderdaad die probleem van die bestryding van misdaad in ons samelewing geweldig gekompliseer, indien nie gekompromitteer nie. Al hierdie voorafgaande opmerkings dui daarop dat die integriteit van Suid-Afrika se misdaadbekampingsveldtog bevraagteken word. Dit bring ons terug by die hipotese dat dringende omvorming van die gevangeniswese noodsaaklik is – ’n omvorming of transformasie wat positiewe vrede as misdaadbekampingstrategie ten doel het. Na aanleiding van bovermelde bespreking oor die voorgestelde omvorming van die gevangeniswese, bespreek ek vervolgens die breër gevangensitransformasiediskoers in Suid-Afrika.

Die breër gevangenstransformasiediskoers in Suid-Afrika

Ten die agtergrond van internasionale tendense soos dit uitdrukking vind in oop gevangenis (Finland, Mosambiek, die Seychelle en Zimbabwe) en selfs gevangenisafskaffing (Nederland, Japan en, in mindere mate, die VSA) betoog ek dat die voorgestelde omvorming van die gevangeniswese in Suid-Afrika beide aktueel en haalbaar is (Lötter, 2019:502-503; Marquaharries, Stewart & Padayachee, 2019; Padayachee & NICRO, 2018:33-34).

Terselfdertyd moet ek egter ook tot omsigtigheid maan, aangesien kenners soos Stanley Cohen (1985) en Brown en Hogg (1985:65), na aanleiding van Foucault (1991) se bekende idee van “carceral spread”, daarop wys dat alternatiewe vir gevangenisstraf nie soseer die gevolg van ’n meer verligte beleid is nie, maar eerder om ander redes ondersoek word. Die oorkoepelende idee by alternatiewe vir gevangenisstraf is dus volgens hierdie beskouing ’n onderduimse poging om bloot gemeenskaplike dissiplinerende diskreet uit te brei. Wat ook oorweeg kan word, is die idee van kleiner wysigings of oorwinnings eerder as oorlog op ’n wye front wat op niks sal uitloop nie (Brown, 2011:93-94). David Brown (2011:93) wys op die voorbeeld van Pat Carlen, wat uitgedaag is om een ding te noem wat sy met haar boek oor vrouegevangenis bereik het en bloot geantwoord het dat dit die gebruik van kamerpotte of bedpanne beëindig het – ’n klein oorwinning in die groter opset, maar een wat tog van onskatbare waarde is vir mense wat aan sulke vernederende gebruike onderworpe was. So betoog Brown (*ibid.*) dat –

[a] feature of many of these delights or victories, however small scale, is that they were achieved not by that one brilliant book, article, exposé or speech, but by specific social movement campaigns within which some criminologists, academics and students worked, often for many years.

Terselfdertyd voer ek aan dat gemeenskapsdiens ’n veel aantrekliker opsie vir oortreders as gevangenisstraf is en is ek dit met die bekende Noorweegse kriminoloog Nils Christie (2017:54 & 71) eens dat aangesien die gevangenis vir die afsienbare toekoms ’n permanente deel van ons maatskaplike bestel sal uitmaak, minimale gebruik eerder as gevangenisafskaffing meer realisties is. Dit strook ook met Galtung se opmerking (hier bo) oor die wenslikheid van hervorming (van die weermag) eerder as die ontbinding daarvan. Maar dit is egter nie Christie se punt nie. Hy betoog dat die afskaffing van die gevangenis bloot sal lei tot ander selfs méér onderdrukkende maatreëls, soos die uitbreiding van psigiatriese hospitale om afwyking hok te slaan, soos wat die ervaring in die voormalige Sowjet-Unie was (Christie *op cit.*).

Om dus omvorming van die gevangenisstelsel te bewerkstellig, moet ondersoek ingestel word na die volgende vier vraagstukke:

- Hoe sien ’n vervlegting van die sentrale idees van vredebouende kriminologie (Pepinsky en Quinney) en konflikbemiddeling of -transformasie as vredebouend (Galtung en Burton) daar uit, met spesifieke klem op die moontlikheid van die transformasie van die gevangeniswese in Suid-Afrika van ’n openbare instelling wat strukturele geweld en negatiewe vrede verskans, na ’n instelling waarin positiewe vrede as ’n waardestelsel voorrang geniet?
- Hoe kan die grondliggende insig in konflikhantering (spesifiek in die werk van Burton en Galtung) dat die miskennings van basiese menslike behoeftes (Burton) in Suid-Afrika se fel stigmatiserende beskamingkultuur (wat onhoudbare heroortredingsyfers tot gevolg het) gebruik word om ’n paradigmatverskuiwing teweeg te bring na ’n integreerende

beskamingskultuur wat toelaat dat vrygelate gevangenes in die samelewing haalbaar geherintegreer kan word?

- Hoe kan openbare instellings, soos die gevangenisdiens, omvorm word met die oog op die vestiging van 'n vredeskeppende of -bouende waardestelsel wat die nimmereindigende siklus van geweld kan verbreek?
- Wat kan uit internasionale tendense soos oop gevangnisse (as 'n belangrike stap in die rigting van gevangenisafskaffing in 'n postkoloniale konteks), gevangenisafskaffing (soos in Nederland en Japan) en die dekriminalisering van geringe misdrywe in Afrikalande geleer word om die Suid-Afrikaanse praktyk in hierdie verband te verryk en te versterk?

Bogenoemde gee logieserwys aanleiding tot die uitgangspunt van hierdie betoog: dat 'n strewe na vrede deur vreedsame pogings die huidige praktyk van 'n militaristiese bekamping van misdaad moet vervang.²

In die lig van die ooglopende politieke aard van beide konflikbemiddeling en kriminologiese navorsing is dit wenslik dat ontologiese en epistemologiese aannames uitdruklik beredeneer word. Kennis word beskou as pluralisties, met ander woorde verskeie teorieë kan op eklektiese wyse tegelykertyd benut word (Galtung, 1996:22). 'n Gepaste epistemologie vir vredesnavorsing of -studies regverdig dus 'n holistiese, allesinsluitende benadering tot teenstrydighede in die Daoïstiese kennistradisie ten einde 'n mate van “objektiwiteit” in 'n postpositivistiese en intersubjektiewe verstandhouding te ontwikkel.

Wat die niepositivistiese, postobjektiewe tendens in beide konflikbemiddeling (Galtung, 1996:12-13) en vredebouende kriminologie (Quinney, 1991) betref, is dit belangrik om daarop te wys dat die ontologiese begroning van bogenoemde kennisleer in 'n konstruktiewe werklikheidsverstaan verskans is (Galtung, 1996:22; Quinney, 2000:x-xi). Die rede hiervoor is dat albei hierdie vakdissiplines van die standpunt uitgaan dat die werklikheid nie gevestig en finaal gegiet is nie, maar verander kan en moet word (soos wat daar selfs in die post-Marxistiese tradisie daarop aangedring word). Die werklikheid word dus as 'n maatskaplike begroning eerder as 'n “objektiewe” gewaarwording gesien:

[T]he general rule is that the foreseen has to yield to the observed and the observed to the desirable; the former by adjusting the theory to empirical reality, the latter by adjusting empirical reality to the values. (Galtung, 1996:15)

In die lig van die epistemologiese en ontologiese oorwegings hier bo uiteengesit, is my teoretiese perspektief dat gevestigde belange die grootste struikelblok is in die poging om vrede as 'n positiewe waardeoordeel in ons samelewing te laat wortelskiet en groei. Indien die voordele van grootskaalse misdaadbekamping deur vreedsame metodes egter oortuigend aangedui word, soos ek kortliks in hierdie bydrae wil doen, is ek daarvan oortuig dat dit gaandeweg wel aanvaar

² Ten einde so 'n doelwit te beredeneer word in hierdie ondersoek daarna gestreef om aan die volgende beginsels van 'n navorsingsontwerp te voldoen: (i) die navorsers behoort aannames en standpunte aan te dui wat 'n filosofiese en teoretiese perspektief sal onderlê as regverdiging vir die voorgestelde navorsingsbenadering; (ii) die teoretiese fokus van die voorgestelde ondersoek moet binne 'n realistiese raamwerk ten doel hê om die navorsingsvraag behoorlik te ontplooi; (iii) die praktiese riglyne vir die navorsingsprojek moet verkieslik deur 'n weldeurdagte ondersoekstrategie begrond wees; en (iv) die projek moet deur sosiopolitieke oorwegings begrens word ten einde maatskaplik geregverdig te wees (Onwuegbuzie & Tashakkori, 2015:122). Volgens Greene (2006:93) dui 'n ontwerp wat aan hierdie vier vereistes voldoen, op sigself 'n teoreties-gepaste metodologie aan..

sal word. In die besonder is ek van mening dat die indirekte strukturele geweld wat inherent aan die gevangeniswese is, met behulp van vergelykende data uit ander lande suksesvol bestry kan word, oftewel, in konflikhanteringstaal, getransformeer kan word. Finland, Nederland, die Seychelle, Japan en Noorweë is voorbeelde van ’n soortgelyke suksesvolle transformasie aldaar.³

Finland beliggaam op ’n baie mooi vindingryke manier die gedagtes ingebou in die konsepnetwerk van basiese menslike behoeftes, waarvan die miskennings noodwendig tot voortslepende maatskaplike konflik lei, aangesien gevangenes in hul oop gevangenis se sleutels vir hul eie kamers het en die geleentheid gebied word om bedags vir hulleself in die vrye gemeenskap buite die gevangenisperseel te werk. Tans is ten minste die helfte van Finland se strafinrigtings sogenaamde “oop” tronke. Die punt wat ek probeer stel, is dat die erkenning van gevangenes se menswaardigheid en selfverwesenliking, soos in die Finse gevangenisstelsel beliggaam, ’n bevestiging van die waarde en die potensiaal van hierdie leerstuk van die erkenning van die basiese menslike behoeftes is.

Daar is sinvolle voorstelle aan die hand gedoen wat voorsiening maak vir voldoening aan menslike behoeftes hier te lande en wat kleur, lig, lug en die smaakvolle inkleding van ruimte, positiewe sorgsame verhoudings tussen bewaarders en oortreders sowel as die tussentrede van entoesiastiese en goed opgeleide personeel behels (Padayachee & NICRO, 2018:29, 31 & 63). In die Suid-Afrikaanse konteks het gevangenisnavorsers soos Venessa Padayachee en NICRO (2018:33) gewys op die potensiaal van oop tronke na aanleiding van die sukses wat in Skandinawiese lande daarmee behaal is, maar hulle waarsku teen die onkritiese oornam van hierdie eerstewêreldse idee in Suid-Afrika. Ek is egter van mening dat hul huiwering ongegrond is, aangesien die idee al met vrag in ander Afrikalande (Mosambiek, Zimbabwe, die Seychelle [Lötter 2019:502-503]) toegepas is. Nogtans benadruk ek die besondere waarde wat hierdie benadering vir die verligting van voortslepende of diepgewortelde maatskaplike wrywing of spanning inhou.

Noorweë volg ’n ander strategie deur sommige van hul gevangenis in woude op te rig, wat eko- of omgewingsterapie moontlik maak en terselfdertyd ’n baie oorspronklike benadering tot terapeutiese tussentrede verteenwoordig. In hierdie verband val Galtung (1996:22) se standpunt op: “[in] using fully the transnational nature of peace studies”. In aansluiting hierby kan ook gelet word op ’n ontwikkelings- of transformerende (mediese) paradigma (Shannon-Baker, 2016:321), want die oogmerk is nie net om geweld te besweer nie, maar om diepgewortelde positiewe vrede te vestig (soos ek hier bo vermeld het). Wat die wisselwerking tussen data en teorie betref, het ek ten doel om ’n abduktiewe benadering (Timmermans & Tavory, 2012) te volg eerder as ’n induktiewe benadering (begronde teorie) of deduktiewe benadering (van teorie na data) tot die materiaal. Dit is belangrik om hier te noem dat Burton (1984) self ’n abduktiewe navorsingsbenadering in konflikoplossing of -bemiddeling gebruik het en dit in hierdie verband sterk aanbeveel (soos ek hier bo vermeld het). Ek bespreek vervolgens my metodologie en teoretiese raamwerk.

Metodologie en teoretiese raamwerk

In die lig van die voorafgaande is dit duidelik dat die “vredesoekende strategie” sosiopolities geregverdig kan word in die lig van Suid-Afrika se onhoudbare en stygende misdaadsyfers

³ ’n Aanvaarbare argument hiervoor is te vinde in Padayachee en NICRO (2018:33-34) en Lötter (2019:502-503).

en die geweld wat daarmee gepaardgaan (Cronje, 2017:23; Murhula & Singh, 2019; Pierce & Kiewit, 2020). McLaughlin (2010:169) doen byvoorbeeld aan die hand dat aangesien konflik maatskaplike wisselwerking dryf, “contemporary society mean[s] that the need for an agenda-setting Critical Criminological perspective has never been greater.” In aansluiting hierby kan ook gelet word op die benadering in kritiese teorie (Frankfurtse Skool), waarin ’n multi- of interdisciplinêre benadering tot maatskaplike probleme soos misdadbeekamping gevolg word. Dit is opvallend dat beide kritiese kriminologie en konflikhantering as vakdisseplines wat ingewikkelde maatskaplike probleme probeer uitpluis, ook ’n interdisciplinêre, of selfs transdisseplinêre (Galtung, 1996:22), benadering voorstaan. Vredelbouende kriminologie as onderdeel van kritiese kriminologie se kritiese, Marxistiese invalshoek is grotendeels gunstig beïnvloed deur Foucault (1991:162-163) se tese rakende die paradigmalaverskuiwing in straffoemeting in die middel van die 19de eeu van “absoluut monargistiese” tot “disseplinêre” mag. Dit blyk uit die opvatting in kritiese kriminologie dat geen disseplinêre grense in ag geneem moet word nie (Young, 2002:252). Wat kritiese teorie se welbekende multi- of interdisciplinêre aard betref, definieer David Rasmussen (1996:11) hierdie tradisie as ’n bepaalde intellektuele gerigtheid teenoor ’n kritiese beskouing van die gemeenskap gebaseer op teorie en praktyk soos geïnspireer deur die werk van Freud en Marx.

Toegepas op die Suid-Afrikaanse gevangeniswese impliseer hierdie multidisseplinêre aanpak ’n komplekse wisselwerking tussen beskouings oor eensyds die rol van gevestigde belange en andersyds die problematiese invloed wat Suid-Afrika se fel stigmaliserende beskamingskultuur uitoeven op die voortplanting of propagering van geweld in die vorm van heroortreding. Die problematiek by heroortreding word aangeblaas deur die euwel van gevestigde belange. Gevestigde belange vind neerslag in die sogenaamde “gevangenis-industriële kompleks”, waarmee bedoel word dat gevestigde belange ’n finansieële oogmerk het met betrekking tot die herprodusering van misdaad (in die vorm van heroortreding), ten einde genoeg mense vir die gevangenis op te lewer sodat die sirkulasie van heroortreders nie sal tekortsiet nie. Angela Davis (2005:37-38) wys op hierdie tragiese stand van sake:

The link that is usually assumed in popular and scholarly discourse is that crime produces punishment. What I have tried to do – together with many other public intellectuals, activists, scholars – is to encourage people to think about the possibility that punishment may be the consequence of other forces and not the inevitable consequence of the commission of crime. Which is not to say that people in prisons have not committed what we call “crimes” – I am not making that argument at all.

Soos Angela Davis hier impliseer, kan vredemakende kriminologie, ondersteun deur die vrugbare werk en idees van navorsers in vredelbouende konflikbemiddeling, ’n raamwerk skep vir die bekamping van misdaad deur vreedsame pogings (eerder as die geweld ingebou in die gevangenisstelsel as ’n openbare instelling). Dit is dan geen wonder nie dat De Haan (1991:208) oortuigend aanvoer dat “what we need is not a better theory of crime, but a more powerful critique of crime”.

’n Mens moet ook rekening hou met ’n belangrike insig vanuit konflikhantering, naamlik dat die miskenning van die basiese menslike behoeftes van vrygelate gevangenes – deur hul werkseleenthede en ander vorme van selfvervulling te ontsê – noodwendig tot voortslepende maatskaplike konflik (in die vorm van heroortreding) kan en moet lei. Dit is hierdie paradigmaskuif wat myns insiens die fokus moet wees van ’n interdisciplinêre benadering tot die ondersoek van misdaad in ’n multikulturele gemeenskap soos Suid-Afrika. Die grondliggende bydraes van teoretici soos Galtung, Burton en selfs Quinney het die wonderlike

potensiaal ontsluit om die gevangeniswese te transformeer van 'n openbare instelling wat indirekte of institusionele geweld en negatiewe vrede verskans, tot een wat positiewe vrede as 'n waardestelsel propageer. Die gevangeniswese is egter allermens sonder sy eie probleme.

Enkele probleme wat ons gevangenisdiens hier te lande ondervind, kan kortliks aangestip word. Alhoewel die destydse Minister van Korrektiewe Dienste, Michael Masutha, in sy 2016-begrotingsrede daarop gewys het dat die ouditeur-generaal voorbehoude het met betrekking tot die korrektheid van die Departement se statistieke, dit nietemin blyk dat oorbevolking, aansteeklike siektes (spesifiek toring en HIV/vigs – sowel as tans ook Covid-19-infeksies) en die skending van gevangenes se menseregte (veral ten opsigte van klagtes van aanranding en onwettige afsondering) groot uitdagings vir die Departement inhou (Departement van Korrektiewe Dienste, jaarverslag vir 2015/16, soos aangehaal in Makou, Skosana & Hopkins, 2017). LR Johnson (2015) dui byvoorbeeld met groot sorg aan dat bendebedrywighede (Perez, 2018), geweld en seksuele teistering (Mqhehe, 2018; Ncube, 2018) asook oorbevolking (Nevin & Sonke Gender Justice, 2018) in Suid-Afrikaanse gevangnisse die bestaande reeds gebrekkige en onvoldoende rehabilitasie- en gemeenskapshervestigingsprogramme verder bemoeilik.

Uiteraard drup hierdie haglike toestande in Suid-Afrika se 236 gevangnisse (wat vanselfsprekend nie deurgaans ewe sleg of ewe goed is nie) die toets van voldoening aan basiese menslike behoeftes. Venessa Padayachee en NICRO (2018:17) betoog byvoorbeeld dat “[t]he dehumanizing and violent nature of prison means they are an ineffective mechanism for rehabilitation, healing and safety”. Dit is sonder meer duidelik dat sodanige miskenning van basiese menseregte vrugbare teelaarde bied vir toekomstige voortgesette maatskaplike wrywing in die vorm van heroortreding. Oorsake van toekomstige konflik in Suid-Afrika is egter nie beperk tot toestande in die tronke nie, maar word vererger deur die fel stigmatiserende beskaminskultuur waarmee vrygelate gevangenes ná hul vrylating gekonfronteer word (Lötter, 2018). Die belangrike standpunt van Mia en Sibanda (2018) dat oortreders met portuurbegeleiding voorberei word vir hul vrylating, is hier van toepassing. Dit is veral insiggewend dat die skrywers daarop wys dat gebrek aan voorbereiding vir vrylating op parool 'n belangrike faktor by heroortreding (en veral die skending van paroolvoorwaardes) is. Ndlovu, Sibanda, Mia en Nevin (2018) het 'n nuttige brosjure gepubliseer waarin hul oortreders inlig oor die uitdagings van parool (2018:10-13) en veral die tameletjie van die stigma waarmee vrygelate oortreders gekonfronteer word (*ibid.*:17-19). Ten slotte verskaf die skrywers 'n uitgebreide lys organisasies waarby geparoleerdes kan gaan aanklop vir leiding en ander dienste (*ibid.*:26 ev). Myns insiens is hierdie soort ondersteuningsdienste (wat veral deur nieregteringsorganisasies soos NICRO, Zonk'izizwe Odds Development en Sonke Gender Justice aangebied word) van die uiterste belang om vrygelate oortreders te help om in 'n ongenaakbare, fel stigmatiserende beskaminskultuur te probeer aanpas en oorleef.

Dit is duidelik dat die situasie in Suid-Afrika berus op 'n komplekse wisselwerking tussen die rol van gevestigde belange (soos vervat in die begrip die gevangenisindustriële kompleks) en die problematiese invloed wat Suid-Afrika se fel stigmatiserende beskaminskultuur uitoefen op die voortplanting of propagering van geweld in die vorm van heroortreding. Daarby moet die rol van die gevangenis gevoeg word, wat as 'n openbare instelling indirekte geweld verskans en selfs voortplant, en wat beslis nie sy belofte om misdaad te bekamp, of uit te roei, gestand doen nie. In die lig van bogenoemde veldtog om geringe misdrywe of nietighede op Afrika-bodem te dekriminaliseer, neem Mechthild Nagel (2008:71) se woorde teen die agtergrond van die werklikheid dat die konsep van die gevangenis vreemd aan die Afrikakonteks is, 'n amper geestelike betekenis aan, naamlik dat “[i]mprisonment then is the antithesis of ubuntu,

a practice of separation of humanity”. Nagel se insig word beaam deur Padayachee en NICRO (2018:33), wat aanvoer dat: “[i]f we cannot do away with prisons we can at least reduce the overcrowding and keep many young people out of the front door of the justice system.” In teenstelling hiermee doen Padayachee eerder alternatiewe modelle aan die hand, soos dié gebaseer op die kloostermodel voorgestaan deur Garbarino in sy boek *Lost Boys*. Die model is gerig op meditasie en nabetraging. Myns insiens sal hierdie model, wat herinner aan die 19de-eeuse Kwaker-motivering vir gevangenes in die VSA, beperkte toepassing in Suid-Afrika hê omdat die Departement van Korrektiewe Dienste reeds geruime tyd met die probleem van oorbevolking te kampe het.

Vanselfsprekend sal dit ook nodig wees om Suid-Afrika se fel stigmatiserende beskamingskultuur aan te pak, want hierdie maatskaplike euwel het ongetwyfeld geblyk kriminogenies te wees en ’n belangrike faktor in ons hoë heroortredingsyfers (Lötter, 2019). Die stigma waaraan vrygelate gevangenes onderwerp word (Lötter, 2018:18-21), is ’n vorm van “kulturele geweld” (Galtung, 1996:31), wat die diskriminasie teen en marginalisering (albei is vorme van strukturele geweld) van hierdie groep uitgewekenes legitimeer (Galtung, 1990; Lötter, 2020a). So betoog Moyo en die Zonk’izizwe Odds Development (2018) dat dienende oortreders geken moet word in korrektiewe beleidsformulering, ’n idee wat eweneens strook met Liebling, Durie, Stiles en Tait (2005) se empiriese bevindinge dat oortreders se ervaring van regverdigheid ’n noodsaaklike komponent van die bestuur van korrektiewe dienste is. In die treffende woorde van Roy King (2005:131), “[i]t is a commonplace in the literature that prisoners have a profound sense of justice and fair play.” Uggen, Manza en Behrens (2004:277) merk op dat respondente in hulle ondersoek ’n oorweldigende gegriefdheid (*resentment*) toon en verdoemende uitsprake maak oor hul onbillike behandeling ná vrylating, ’n sentiment wat volgens hierdie span navorsers die onbepaalbare verlies aan die potensiaal van rehabilitasie in ’n fel stigmatiserende beskamingskultuur ontseeglik aantoon.

The bitterness underlying these comments shows the flip side of the power of community reintegration: when stigma and rejection are the dominant experience, the potentially restorative benefits of civic participation are lost. (Uggen, Manza & Behrens, 2004:277)

Hierby kan ook Michelle Alexander (2012:95-96) se gevolgtrekkings oor die gevolge van ’n fel stigmatiserende beskamingskultuur gevoeg word:

The disturbing phenomenon of people cycling in and out of prison, trapped by their second-class status, has been described by Loic Wacquant as a ‘closed circuit of perpetual marginality.’ Hundreds of thousands of people are released from prison every year, only to find themselves locked out of the mainstream society and economy. Most ultimately return to prison, sometimes for the rest of their lives. Others are released again, only to find themselves in precisely the same circumstances they occupied before, unable to cope with the stigma of the prison label and their permanent pariah status.

Hoewel bogenoemde navorsers dit oor die fel stigmatiserende beskamingskultuur van die Verenigde State het, is hul skokkende bevindinge ook hier plaaslik van toepassing. Dat so ’n toedrag van sake tot diepgewortelde maatskaplike spanning of wrywing in die vorm van heroortreding sal lei, is ’n uitgemaakte saak. Vandaar dus my pleidooi in hierdie artikel dat die gevangeniswese getransformeer word tot ’n instelling wat positiewe vrede voorstaan; terselfdertyd is dit ’n poging om te voldoen aan (vrygelate) gevangenes se basiese menslike behoeftes.

Die relevansie van die argument in hierdie artikel vir en die moontlike bydrae daarvan tot bestaande kennis word vervolgens uitgelig.

Relevansie en bydrae tot bestaande vakkennis

Myns insiens verteenwoordig die fokus op die transformasie van die gevangeniswese tot 'n vredepositiese instelling (Burton se *provention*) 'n beduidende bydrae tot bestaande navorsing, aangesien daar tans geen sodanige inisiatiewe in Suid-Afrika bestaan nie (Bradshaw, 2020). Meer spesifiek is die langtermyn doelwit die moontlike transformasie van die gevangenis vanaf 'n voorspraakmaker vir negatiewe vrede tot 'n sterk bemagtiger van positiewe vrede.

Die *relevansie of noodsaak* van dergelike inisiatiewe blyk uit Suid-Afrika se hoë misdade- en onhoudbare heroortredingsyfers (soos hier bo uitgelig), wat tekenend is van die gegewe dat die gevangeniswese alhier klaaglik misluk in hul pogings om misdade te bekamp. Voorts is dit algemeen bekend dat die alternatief van gemeenskapspolisiering, wat in 1994 ingestel is, reeds in 1997 sy momentum verloor het. Teen 2000 was hierdie model reeds so te sê uitgefaseer. Die getuienis is oorweldigend dat openbare vertroue in die Suid-Afrikaanse Polisiediens (SAPD) baie laag is (Burger & Mbanyele, 2020; Edwards, 2020; Newham, 2018; Olutola & Bello, 2016) – dermate dat Gareth Newham (2018), 'n navorser verbonde aan die geloofwaardige Instituut vir Sekuriteitstudies, betoog dat die SAPD se grootste uitdaging en kwelpunt die herwinning van die publiek se vertroue is (in die veronderstelling dat dit nog moontlik is). Louise Edwards (2020) wys op haar beurt daarop dat die polisie sowel aktief as passief medepligtig is aan die geweldpleging teen en stroping van die eiendom van vreemdelingsmigrante. Viewfinder en GroundUp (2021) voer ook aan dat die polisie 'n baie swak reputasie het weens die ondeursigtigheid van en gebrek aan optrede teen lede in die Diens wat hulle skuldig maak aan ernstige misdade soos moord en verkragting. Dit is dus algemeen bekend dat die Suid-Afrikaanse publiek vertroue in die polisie verloor het. Suid-Afrikaners het, om dit sagkens te stel, hul eienaarskap of belang in die bemiddelingsvaardigheid van enersyds die Suid-Afrikaanse Polisiediens, en andersyds die gevangenisdiens se rehabilitasiepogings verloor.⁴

Gevolglig is die idee om vrede op vreedsame wyse hier plaaslik te bewerkstellig, gewis nie ontydig nie. Galtung (1996:viii) stel dit so: “Make the subconscious conscious and we may be liberated from much protracted structural and repetitive, direct violence.” 'n Interessante perspektief, wat indirek ook die gemeenskap as sodanig betrek, word deur Johnson (2005) uitgelig. Volgens hom is 'n gewilde dryfveer vir die oortuiging om “hard time harder” te maak, die besef dat gevangenes onbewustelik 'n rol speel as die gemeenskap se “whipping boy” of swartskaaap. “If we are unhappy, as a consequence of our choices,” redeneer hy, “prisoners can be made unhappier still, to validate our choices” (Johnson, 2005:260, 273).

Dit is te hope dat die verkennende gedagtes in hierdie artikel sal lei tot verdere indringende diskoers oor die noodsaak van vredebouende kriminologie ('n stroming wat tereg krities teenoor hoofstroomkriminalogie staan) en die breër vredebouende beweging in konflikbe-middeling.

⁴ Sedert die skryf van hierdie artikel is hierdie punt op 'n uiters ontstellende wyse bevestig deur die polisie se onvermoë, onwilligheid of magteloosheid om op te tree teen die gewelddadige plundering, verwoesting en anargie wat in Julie 2021 losgebars het nadat die voormalige president, Jacob Zuma, hom aan die gevangenisowerheid oorhandig het nadat hy aan minagting van die hof skuldig bevind en tot 15 maande gevangenisstraf gevonnissen is.

Aanbevelings

Ten einde die idee van positiewe vrede as 'n waardestelsel in die gevangeniswese in Suid-Afrika te vestig, word die volgende aanbevelings aan die hand gedoen:

- Die fel stigmatiserende beskamingskultuur in Suid-Afrika moet sover moontlik vervang word deur 'n integreerende beskamingskultuur, ten einde die eindelose hersirkulering van voormalige gevangenes te probeer verhoed.
- Die oortreder moet gehelp word om ná vrylating weer sinvol by die gemeenskap aan te sluit en bemoedig word in sy/haar pogings tot selfbemaagtiging (Mia & Sibanda, 2018).
- Die stigmatisering van vrygelate gevangenes deur haatspraak verg sowel siviëlregtelike as strafregtelike remedies (Lötter, 2020a).
- Die publiek behoort opgevoed te word oor die nadelige gevolge van 'n onkritiese stigmatisering van voormalige gevangenes en die voordele verbonde aan vergewensgesindheid teenoor vrygelate gevangenes moet benut word.
- Die Departement van Korrektiewe Dienste behoort oorweging te skenk aan die wenslikheid van oop gevangnisse as 'n halfweghuis in die moeilike en gekompliseerde soeke na die ideaal van gevangenisafskaffing – iets wat deur gevestigde belange (soos die gevangenis-industriële kompleks) bemoeilik word.
- Die gegewe dat dit baie makliker is om die gevangenisdiens as 'n openbare instelling te herstruktureer deur positiewe waardes na te jaag as om dit uit te faseer, moet voorrang geniet.
- Die dekriminalisering van nietighede op Afrikabodem ten einde druk op ruimte in ons gevangnisse te verlig, maar nie daartoe beperk word nie, moet dringend aandag geniet (Edwards & African Policing Civilian Oversight Forum [APCOP] 2021; Gumboh, 2018).
- In die mate dat dit moontlik is om beleidsoorwegings in Suid-Afrika te beïnvloed en in die lig van die voortgesette behoud van die gevangenis in postkoloniale Afrika, moet die waardevolle alternatiewe modelle vir gevangensetting deur Venessa Padayachee en NICRO (2018) sowel as Marqua-Harries, Stewart en Padayachee (2019) voorgestel, beslis in ag geneem word.
- Verdere navorsing is nodig oor die moontlike kombinerings van inheemse waardes soos ubuntu, die waardes wat 'n integreerende beskamingskultuur onderlê en die waardes waarop die vestiging van langdurige positiewe vrede berus (Allsobrook, 2017:18-19; Lötter, 2021:500).
- Die gegewe dat geweld verdere geweld eksponensieel aanblaas, regverdig verdere oorweging en navorsing in die konteks van Suid-Afrikaanse omstandighede.
- Platforms soos die Departement van Korrektiewe Dienste asook drukgroepe soos die Suid-Afrikaanse Vereniging van Kritiese Teorie (wat in Desember 2017 in Bloemfontein op die moederkampus van die Universiteit van die Vrystaat gestig is) en departemente kriminologie en konflikbemiddeling moet deurlopend voortgesette diskoers oor vreedsame konflikbemiddeling en misdaadbekamping aanmoedig.

- 'n Belangrike slotopmerking is dié van Pat Carlen (2013) se betoog dat die rehabilitasie-paradigma op die randjie van die 21ste eeu 'n stille dood gesterf het aangesien daar nie 'n politieke wil is om aandag aan daadwerklike, grondliggende maatskaplike en ekonomiese verandering – veral wat eiendoms- en inkomsteongelykheid in Suid-Afrika betref (Piket, 2015) – te gee nie. Die gedagte aan haalbare hervestiging is sinneloos indien dit nie vervolg word met die betoog ten gunste van basiese menslike behoeftes nie.

Slotsom

In hierdie bydrae oor die moontlike transformasie van die gevangeniswese in Suid-Afrika, wat as 'n mislukte openbare instelling bestempel word, betoog ek dat sodanige voorgestelde projek 'n noodsaaklike navorsingsprojek moet wees. Dit betree onbekende, braak terrein in die konteks van huidige toestande in Suid-Afrika en dit is juis nou die hoogste tyd dat so 'n en soortgelyke ondersoek gedoen word. Die beweegrede vir hierdie verkennende ondersoek is immers dat Suid-Afrikaners oor alle ras- en taalgrense heen moedeloos en raadop is oor die wegholmisdaad- en -heroortredingstatistieke waarmee ons daaglik gekonfronteer word. Om vrede deur vreedsame pogings te bewerkstellig, is 'n belangrike en broodnodige projek wat nie net hoogs relevant is nie, maar ook sosiopolities geregtig kan word. Hierdie artikel bevestig die waarde van 'n meersydige benadering (kritiese kriminologie, kritiese teorie en konfliktransformasie) om besonder moeilike en uitdagende maatskaplike probleme, soos misdaad in 'n postdemokrasie (Crouch), aan te pak. Ek het gepoog om my argument te rugsteun aan die hand van 'n bondige inleiding tot vrestudies (te wete die werk van Burton en Galtung) en aansluiting by die breër gevangenistransformasiediskoers in Suid-Afrika. Dit is te hope dat hierdie bydrae die gesprek oor en die belangstelling in hierdie belangrike onderwerp sal stimuleer.

BIBLIOGRAFIE

- Agrizzi, A & Mitchell, P. 2020. *Inside the belly of the beast: The real Bosasa story*. Kindle Edition: Truth be Told Publishing.
- Alexander, M. 2012. *The new Jim Crow: Mass incarceration in the age of colourblindness*. Revised ed. New York: The New Press.
- Allsobrook, C. 2017. *Universal human rights from an African social contract perspectives in social contract theory*. Washington, DC: Council for Research in Values and Philosophy.
- Basson, A. 2019. *Blessed by Bosasa: Inside Gavin Watson's state capture cult*. Johannesburg: Jonathan Ball.
- Bosworth, M. 2010. *Explaining U.S. imprisonment*. London: Sage.
- Boutros-Ghali, B. 1992. *An agenda for peace*. New York: United Nations Press.
- Bradshaw, GJ. 2008. *Conflict management for South African students: Theory and application*. 2nd ed. Cape Town: New Voices Publishing.
- Bradshaw, GJ. 2020. Persoonlike mededeling. Gqeberha (Port Elizabeth), 30 Oktober.
- Braithwaite, J. 1989a. *Crime, shame and reintegration*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Braithwaite, J. 1989b. The state of criminology: Theoretical decay or renaissance? *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, no. 22:129-135.
- Braithwaite, J. 1995. Inequality and republican criminology. In Hagan & Peterson (eds). *Crime and inequality*. Stanford: Stanford University Press, pp. 277-305.
- Braithwaite, J. 2002. *Restorative justice and responsive regulation*. Oxford: Oxford University Press.
- Braithwaite, J. 2004. Emancipation and hope. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 59(2):79-99.

- Brown, D. 2011. 'Losing my religion': Reflections on critical criminology in Australia. In Carrington & Hogg (eds). *Critical criminology: Issues, debates, challenges*. 2nd ed. New York: Routledge, pp. 73-113.
- Brown, D & Hogg, R. 1985. Abolition reconsidered. *Australian Journal of Law and Society*, 2(2): 56-75.
- Burger, J & Mbanyele, S. 2020. Old solutions won't fix South Africa's deteriorating police service. *ISS Today*, February 25: <https://issafrica.org/iss-today/old-solutions-wont-fix-south-africas-deteriorating-police-service> [August 23, 2021].
- Burton, JW. 1984. *Global conflict: The domestic sources of international crisis*. Brighton, Sussex: Wheatsheaf Books.
- Burton, JW. 1997. *Violence explained: The sources of conflict, violence and crime and their prevention*. Manchester: Manchester University Press.
- Burton, JW. 2001. Conflict prevention as a political system. *The International Journal of Peace Studies*, 6(1).
- Cameron, E. 2020. The crisis of criminal justice in South Africa. *SA Crime Quarterly*, 69:4-1-15. <http://dx.doi.org/10.17159/2413-3108/2020/v0n68a9253>. [September 12, 2021].
- Carlen, P. 2013. Against rehabilitation; for reparative justice. In Carrington, Ball, O'Brien, & Tauri (eds). *Crime, justice and social democracy: International perspectives [Critical Criminological Perspectives]*. London: Palgrave Macmillan, pp. 89-104.
- Cohen, S. 1985. *Visions of Social Control*. London: Polity Press.
- Cronje, M. 2017. A comparative analysis of recidivism with specific reference to crimino-victimogenic variables, offence analysis and programme participation. Unpublished PhD thesis, Durban: University of KwaZulu-Natal.
- Crouch, C. 2004. *Post-democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Currie, E. 1999. Reflections on crime and criminology at the millennium. *Western Criminology Review*, 2(1). <http://www.westerncriminology.org/documents/WCR/v02n1/currie/currie.html> [September 12, 2021].
- Currie, E. 2013. Consciousness, solidarity and hope as prevention and rehabilitation. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 2(2):3-11.
- Davis, AY. 2003. *Are prisons obsolete?* New York: Seven Stories Press.
- Davis, AY. 2005. *Abolition democracy: Beyond empire, prisons, and torture*. New York: Seven Stories Press.
- De Haan, W. 1991. Abolitionism and crime control: A contradiction in terms. In Stenson & Cowell (eds). *The politics of crime control*. London: Sage.
- Edwards, L. & African Policing Civilian Oversight Forum (APCOP). 2021. Africa: A regional campaign to decriminalise petty offences. *World Prison Brief*, June 15: <https://pettyoffences.org/world-prison-brief-article/> [August 25, 2021].
- Edwards, L. 2020. The inaction (and complicity) of South African police fuels xenophobic violence. *Daily Maverick*, 24 September: <https://www.dailymaverick.co.za/opinionista/2020-09-24-the-inaction-and-complicity-of-south-african-police-fuels-xenophob> [August, 25 2021].
- Foucault, M. 1991 [1975]. *Discipline and punish: The birth of the prison* (transl. A. Sheridan). London: Penguin.
- Galtung, J. 1969. Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3):167-91. <http://www.jstor.org/stable/422690> [August 30, 2021].
- Galtung, J. 1990. Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27 (3):291-305. doi:10.1177/0022343390027003005.S2CID 220989188.
- Galtung, J. 1996. *Peace by peaceful means: Peace and conflict, development and civilization*. London: Sage.
- Christie, N. 2017 [1993]. *Crime Control as Industry: Towards Gulags, Western-style*. 4th ed. London: Routledge Classics.
- Greene, JC. 2006. Toward a methodology of mixed methods in social inquiry. *Research in the Schools*, 13(1):93-98.
- Gumboh, E. 2018. Towards the decriminalization of petty offences in Africa: A Critical examination of *Gwanda v the State and Others* Constitutional case no. 5 of 2015. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18

- November. [Paper dealt with the Malawian case of *Gwanda v S* (Constitutional Cause No. 5 of 2015) [2017] MWHC].
- Habermas, J. 1979. *Communication and the evolution of society* (transl. T. McCarthy). Boston: Beacon Press.
- Habermas, J. 1993 [1990]. *Justification and application: Remarks on discourse ethics* (transl. Ciaran P. Cronin). Cambridge, MA: MIT Press.
- Harris, N. 2010. Braithwaite, John: Reintegrative shaming theory. In Cullen & Wilcox (eds). *Encyclopedia of Criminological Theory*. Thousand Oaks, CA.: Sage, pp. 111-115.
- Hopkins, R. 2020. *The misery merchants: Life and death in a private South African prison*. Johannesburg: Jacana.
- Institute for Criminal Policy Research. 2019. *World prison brief data*. London: University of London. <https://prisonstudies.org/world-prisonbrief-data> [September 23, 2019].
- Johnson, LR. 2015. Offenders' perception of correctional education programs in the correctional facilities of Tshwane. Unpublished PhD dissertation, Pretoria: University of South Africa.
- Johnson, R. 2005. Brave new prisons: The growing social isolation of modern penal institutions. In Liebling & Maruna (eds). *The effects of imprisonment*. Portland: Willan, pp. 255-284.
- King, RD. 2005. The effects of supermax custody. In Liebling & Maruna (eds). *The effects of imprisonment*. Devon: Willan, pp. 118-145.
- Klein, N. 2015. *This changes everything: Capitalism vs. the climate*. London: Penguin.
- Leys, C. 2008. The cynical state. In Leys. *Total capitalism: Market politics, market state*. Monmouth: Merlin Press, pp. 111-144.
- Liebling, A, Durie, L, Stiles, A & Tait, S. 2005. Revisiting prison suicide: The role of fairness and distress. In Liebling & Maruna (eds). *The effects of imprisonment*. Portland: Willan, pp. 209-231.
- Lötter, C. 2018. The reintegration of ex-offenders in South Africa based on the contemporary Chinese model: An interdisciplinary study. Unpublished PhD thesis, Bloemfontein: University of the Free State.
- Lötter, C. 2019. Vrygelate gevangenes word as gevangenispersoneel aangestel: Kan Suid-Afrika leer by hierdie nuwe internasionale tendens? *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 59(4):493-511. doi.10.17159/22247912/2019/v59n4a3.
- Lötter, C. 2020a. 'n Pleidooi vir die kriminalisering van stigma teen vrygelate gevangenes in Suid-Afrika. *KOERS Journal for Christian Scholarship*, 85(1):1-16. <https://doi.org/10.19108/85.1.2470>.
- Lötter, C. 2020b. The tenuous link between crime and incarceration: Bosasa's public-private partnership. *Phronimon*, 21. doi: 10.25159/2413-3086/7000.
- Lötter, C. 2020c. Critical theory and praxis in postapartheid South Africa: The case for a critical criminology. *Acta Academica*, 52(2):106-130. doi: <https://doi.org/10.18820/24150479/aa52i2/6>.
- Lötter, C. 2021. 'n Chinese padkaart vir die hervestiging van vrygelate gevangenes: 'n Gevallestudie. *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 61(2): 490-506. doi. 10.17159/2224-7912/2021/v61n2a6.
- Makou, G, Skosana I & Hopkins, R. 2017. Fact sheet: The state of South Africa's prisons. *Daily Maverick*, 18 July. <https://www.dailymaverick.co.za/article/2017-07-18-fact-sheet-the-state-of-south-african-prisons/> [January 19, 2021].
- Marqua-Harries, L, Stewart, G & Padayachee, V. 2019. Towards transforming a system: Re-thinking incarceration for youth (and beyond). *SA Crime Quarterly*, no. 68:33-40. doi: <https://doi.org/10.17159/2413-3108/2019/v0n68a5632>.
- Mboti, N. 2018. Apartheid studies and spectral carcerality. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- McCarthy, T. 1978. *The Critical Theory of Jürgen Habermas*. London: Hutchinson.
- McLaughlin, E & Munchie, J. 2013. Introduction: Theorizing crime and criminal justice. In McLaughlin & Munchie (eds). *Criminological perspectives: Essential readings*. 3rd ed. London: Sage, pp. xix-xxviii.
- McLaughlin, E & Newburn, T. 2010. Introduction. In McLaughlin & Newburn (eds). *The Sage handbook of criminological theory*. London: Sage, pp. 1-18.
- McLaughlin, E. 2010. Critical Criminology. In McLaughlin & Newburn (eds). *The Sage handbook of criminological theory*. London: Sage, pp. 153-174.

- Metz, T. 2021. Ubuntu's implications for philosophical ethics. 27th virtual lecture in the University of Pretoria Expert Lecture Series. 29 September: <https://www.youtube.com/watch?v=t9lVivXlAQc> [October 1, 2021].
- Mia, N & Sibanda, L. 2018. What I wish I knew before I was released: The need for improved peer-led preparation for parolees prior to their release from prisons in South Africa. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Miall, H, Ramsbotham, O & Woodhouse, T. 2000. *Contemporary conflict resolution*. Cambridge: Polity Press.
- Moyo, DT & Zonk'izizwe Odds Development. 2018. 'Nothing about us without us': The need for inclusion of former inmates in prison-related policy-making. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Mqhehe, T. 2018. Cock fight: Sociological inquiry, men who have sex with other men in prison. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Murhula, PBB & Singh, SB. 2019. A critical analysis on offenders' rehabilitation approach in South Africa: A review of the literature. *African Journal of Criminology and Justice Studies*, 12(1):21-43. ISSN 1554-3897.
- Nagel, M. 2008. "I write what I like": African prison intellectuals and the struggle for freedom. *The Journal of Pan-African Studies*, 2(3):68-80.
- Ncube, G. 2018. 'Papa wag vir jou' (Papa is waiting for you): Glamorised violent masculinities, prison rape and punishment in South Africa. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Ndlovu, T, Sibanda, L, Mia, N & Nevin, A. 2018. *I wish I had known: A guide to parole*. Johannesburg: Zonk'izizwe Odds Development. <https://genderjustice.org.za/publication/i-wish-i-had-known/> [August 28, 2021].
- Nevin, A & Sonke Gender Justice. 2018. The realisation of inmates' access to healthcare: A case study of extreme overcrowding in Pollsmoor. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Newham, G. 2018. Public trust must be SA police's top priority. *ISS Today*, 9 May: <https://issafrica.org/iss-today/public-trust-must-be-sa-polices-top-priority> [August 23, 2021].
- Ngabonziza, O & Singh, SB. 2012. Offender reintegration program and its role in reducing recidivism: Exploring perceptions of the effectiveness of tough enough program. *Acta Criminologica. CRIMSA 2011 Conference Special Edition*, no. 2:87-102.
- Olivier, B. 2015. The tacit influences on one's ways of teaching and doing research. *Alternation Special Edition*, no. 16:346-371.
- Olutola, AA & Bello, PO. 2016. An exploration of the factors associated with public trust in the South African Police Service. *International Journal of Economics and Finance Studies*, 8(2):219-236. ISSN: 1309-8055.
- Onwuegbuzie, A & Tashakkori, A. 2015. Utilizing mixed research and evaluation methodology in peace psychology and beyond. In Bretherton & Law (eds). *Methodologies in peace psychology: Peace research by peaceful means*. New York: Springer International Publishing, pp. 115-137.
- Padayachee, V & NICRO. 2018. Rethinking prisons and crime and punishment? Exploring innovative prison models. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Pepinsky, HE. 1991. *The geometry of violence and democracy*. Bloomington: Indiana University Press.
- Perez, J. 2018. The modern Cape gangster. Paper delivered at the Global Prison Conference held at the Centre for Social Change, University of Johannesburg, 16-18 November.
- Phongpaichit, P, Piriyanangsan, S & Treerat, N. 1998. *Gums, girls, gambling, ganja: Thailand's illegal economy and public policy*. Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books.
- Pierce, B & Kiewit, L. 2020. NICRO: The high rate of offender recidivism. *702 Podcasts*, 13 January: <http://www.702.co.za/podcasts/269/tonight-with-lester-kiewit/279121/nicro-the-high-rate-of-offender-recidivism> [April 7, 2021].

- Piketty, T. 2015. Transcript of Nelson Mandela Annual Lecture. <https://www.nelsonmandela.org/news/entry/transcript-of-nelson-mandela-annual-lecture-2015> [June 2, 2020].
- Praeg, L. 2014. *A report on ubuntu*. Pietermaritzburg: University of KwaZulu-Natal Press.
- Quinney, R. 1991. The way of peace: On crime, suffering, and service. In Pepinsky & Quinney (eds). *Criminology as peacemaking*. Bloomington: Indiana University Press, pp. 3-13.
- Quinney, R. 1998a. Criminology as moral philosophy, criminologist as witness. *Contemporary Justice Review*, no. 1:347-364.
- Quinney, R. 1998b. The question of crime: Enlightenment in the ten ox herding pictures. *Justice Professional*, no. 11:35-46.
- Quinney, R. 2000. *Bearing witness to crime and social justice*. Albany: State University of New York Press.
- Rasmussen, DM. 1996. Critical theory and philosophy. In Rasmussen (ed). *The handbook of critical theory*. Oxford: Blackwell, pp. 11-38.
- Republiek van Suid-Afrika 1997. [Wetgewing]. Strafgereguleerwysigingswet no. 105. <https://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/2518/21appendix5.pdf> [September 27, 2021].
- Sarre, R. 2020. The contemporary relevance of religion to criminological sciences. In Babie & Sarre (eds). *Religion matters: The contemporary relevance of religion*. Bern: Springer, pp. 119-133.
- Shannon-Baker, P. 2016. Making paradigms meaningful in mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 10(4):319-334.
- Stayn, JP & Vecchiato, P. 2019. *The Bosasa billions*. Pretoria: Lapa.
- Stiglitz, JE. 2019. *People, power and profits*. London: Allen Lane.
- Taylor, I, Walton, P & Young, J. 1973. *The new criminology: For a social theory of deviance*. London: Routledge Kegan Paul.
- Tift, LL. 2002. Crime and peace: A walk with Richard Quinney. *Crime & Delinquency*, 48(2):243-262. <https://doi.org/10.1177/0011128702048002004>.
- Timmermans, S & Tavory, I. 2012. Theory construction in qualitative research: From grounded theory to abductive analysis. *American Sociological Association*, 30(3):167-186.
- Trafford, V & Leshem, S. 2008. *Stepping stones to achieving your doctorate*. New York: Open University Press.
- Uggen, C, Manza, J & Behrens, A. 2004. 'Less than the average citizen': Stigma, role transition and the civic reintegration of convicted felons. In Maruna & Immarigeon, (eds). *After crime and punishment: Pathways to offender reintegration*. Cullompton, UK: Willan, pp. 261-293.
- Viewfinder & GroundUp. 2021. Police brutality: How SAPS protects the killers within its ranks. *Daily Maverick*, 12 May: <https://headtopics.com/za/viewfinder-police-brutality-how-saps-protects-the-killers-within-its-ranks-20084858> [August 23, 2021].
- Young, J. 1991. Left Realism and the Priorities of Crime Control. In Stenson & Cowell (eds). *The Politics of Crime Control*. London: Sage, pp. 146-160.
- Young, J. 2002. Critical criminology in the twenty-first century: Critique, irony and the always unfinished. In Carrington & Hogg (eds). *Critical criminology: Issues, debates, challenges*. 1st ed. Cullompton, UK: Willan, pp. 251-271.
- Zurn, C. 2010. Jürgen Habermas. In Schrift (ed). *History of Continental philosophy, Volume 6: Poststructuralism and critical theory: The return of master thinkers*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 197-226.